

Наталія Файчак,
учителька зарубіжної літератури,
учителька вищої категорії,
учителька-методистка,
Дрогобицький науковий ліцей
імені Богдана Лепкого
Львівської області

Шість капелюхів для... Снапа Літературні вправи за оповіданнями Е. Сетон- Томпсона «Снап» і «Лобо — володар Курумпо» (5 клас)

УДК 373.5.016:821.09(71)(092)СЕТОН-ТОМПСОН
<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.2.329696>

Симпатія, яку відчуває людина до всіх живих
істот, робить її справжньою людиною.

А. Швейцер

Я завжди вірив у те, що з тваринами можна
говорити однією спільною мовою.

Е. Сетон-Томпсон

Вправи для розвитку асоціативного мислення за оповіданням «Снап» Е. Сетона-Томпсона

Літературна вправа «Шість капелюхів» дає змогу перевірити прогрес навчальних досягнень учнів, а також заохотити їх до уважного прочитання художнього тексту, до різних засобів трансформації здобутої інформації, що сприяє підвищенню мотивації до навчальної діяльності.

Для того щоб успішно провести цю вправу, учитель слід заздалегідь подбати про те, щоб принести на урок капелюхи різних кольорів. Учні обирають капелюхи за власними уподобаннями, відповідно вчитель пропонує їм запитання і завдання різних рівнів.

Білий капелюх (розвиваємо аналітичне мислення)

1. Перед вами лист, у якому сказано: «Люди і звірі, ми діти однієї матері — природи!» Замість підпису —

© Наталія Файчак, 2025

слід вовка. Як ви гадаєте, хто написав цей лист? Поясніть.

2. Що найбільше любив Е. Сетон-Томпсон, про кого писав? Яку винагороду отримав?

3. Як письменник описував звички й поведінку птахів та звірів?

4. Охарактеризуйте образ Снапа (значення імені, портрет, порода, поведінка, вдача).

5. Який спосіб виховання обрав оповідач?

Жовтий капелюх (розвиваємо оптимістичне мислення)

1. Завдяки чому оповідач і Снап (людина і тварина) стали друзями?

2. У чому перевага Снапа над іншими собаками?

3. Чому письменник помістив оповідання «Снап» до книжки «Тварини-герої»?

4. Поясніть слова Е. Сетона-Томпсона: «Я завжди вірив у те, що з тваринами можна говорити однією спільною мовою». Як це виявляється в оповіданні?

5. Поясніть рядки з тексту: «Без сміливості в нашій справі багато не досягнеш».

Чорний капелюх (розвиваємо критичне мислення)

1. Яким було ставлення до Снапа інших героїв оповідання? Чим зумовлена така поведінка?

2. Як поведився Снап із новими знайомими під час приготувань до полювання?
3. Чому перемога над вовком була затьмарена?
4. Чому загинув Снап? Хто в цьому винен?
5. Чи знаєте ви, хто такі зоозахисники? Яке їхнє значення у житті тварин?

Червоний капелюх (розвиваємо емоційне мислення)

1. Що відчув оповідач, отримавши цікавий подарунок?
2. Чому цуценя було таким агресивним?
3. Яку особливість Снапа помітив автор?
4. Яким виявилось ставлення оповідача до Снапа? Чому? Ким вони стали один для одного?
5. Чому господар Снапа мав право пишатися ним?
6. Які почуття викликала у вас сцена прощання оповідача зі своїм улюбленцем?
7. Чи зустрічалися вам у житті такі мужні тварини?

Зелений капелюх (розвиваємо творче мислення)

1. Як би ви визначили головну думку оповідання «Снап»?
2. Чому Е. Сетон-Томпсон називав природу «книгою мудрості»?
3. Якими моральними принципами має керуватися людина у спілкуванні з «братами нашими меншими»?
4. Чи правильне твердження: усі собаки — щирі друзі, і вони безпечні для людини?
5. Складіть пам'ятку «Правила спілкування з собаками».

Синій капелюх (розвиваємо перспективне мислення)

1. Чи поділяєте ви думку А. Швейцера: «Симпатія, яку відчуває людина до всіх живих істот, робить її справжньою людиною»? Аргументуйте.
2. Чому автор не закінчив оповідання хепі-ендом?
3. Автор назвав оповідання «Снап». Яку назву дали б ви?
4. Хто справжній герой оповідання «Снап» — собака чи людина?
5. Чого навчив Снап людей?
6. А. де Сент-Екзюпері стверджував, що ми відповідаємо за тих, кого приручили. Чи є у вас домашні улюбленці? Що треба знати, доглядаючи тварин? Дайте поради.

ПАМ'ЯТКА

«ЯК ПОВЕДИТИСЯ ПРИ ЗУСТРІЧІ З НЕЗНАЙОМИМ СОБАКОЮ»

- Не підходь близько до собаки, який сидить на прив'язі.
- Не чіпай і не гладь чужих собак.
- Не лякайся й не кричи, якщо до тебе біжить собака. Зупинися. Собака частіше нападає на людину, яка рухається.

Учителька-методистка зарубіжної літератури Наталія Файчак із учнями Дрогобицького наукового ліцею імені Богдана Лепкого Львівської області

- Не чіпай собаку, коли він їсть.
- Не дражни собаку їжею.
- Не відбирай їжу та іграшки.
- Не чіпай цуценят.
- Не підходь до незнайомого собаки.
- Не чіпай собаку, який спить.
- Не рознімай собак, які б'ються. Не підходь до зграї бродячих собак.
- Не дражни собак.
- Не дозволяй кусати себе за руки.

«ЯКЩО НА ТЕБЕ НАПАВ СОБАКА»

- Стань боком і твердим голосом віддай кілька команд («Фу!», «Не можна!», «Сидіти!»).
- Не роблячи різких рухів, поклич господаря (якщо він десь поблизу).
- Якщо тобі нема кому допомогти, іди геть від собаки, повільно прискорюючи крок.
- Не дивися собаці в очі — це може спровокувати його на активні дії.
- Якщо собака присідає — він готується стрибнути. Захисти горло (притисни підборіддя до грудей і вистав уперед лікті).
- Якщо внаслідок укусу з'явилися ушкодження шкірних покривів, негайно звернись до лікаря.

Літературні вправи

Вправи для розвитку асоціативного мислення за оповіданням «Лобо — володар Курумпо» Е. Сетона-Томпсона

Ми з тобою однієї крові — ти і я!

Р. Кіплінг

Треба прагнути бути людиною,
незважаючи на всю жорстокість
навколишнього світу.

О. Генрі

I варіант початку уроку

1. Вправа «Прогулянка галереєю».

На дошці — картинки із зображенням пейзажів, тварин, птахів. Учні розглядають, записують відчуття, ключові слова.

Ключові слова: природа, краса, радість, життя, гармонія.

2. Вправа «Зашифроване послання».

Чайвिवте роПриду,
білють роПриду,
майтритеся ручпо з
роПридою! Ец сав
коніли ен вепідде.

Вивчайте Природу,
любіть Природу,
тримайтеся поруч з
Природою. Це вас
ніколи не підведе.

Вренч Ллойд Рейт

❖ Чому слово «Природа» вжито з великої букви?

II варіант початку уроку

1. Вправа «Усний портретний диктант».

На дошці — портрети Дж. Кітса, Й. В. Гете, Г. Гейне — поетів, твори яких учні вже вивчили.

❖ Що об'єднує цих митців?

❖ Якою є основна думка вивчених творів?

Висновок. Об'єднує тема природи. Природа жива, її краса нетлінна. Людина і природа — єдине ціле.

2. Вправа «Сенкан»

Природа
Щедра, дивовижна.
Надихає, лікує, дарує.
Закликає жити в гармонії.
Скарб
(Божий дарунок)

III варіант початку уроку

(Фон — музика — звуки природи).

1. Робота з картою (Продовжити речення).

Легідне проміння сонечка...
Вітер мені шепоче...
Квіти посміхаються і говорять мені...
Листочок повідомив мені...
Мій домашній улюбленець дякує мені...
Для мене природа...

Узагальнення: людина і природа — єдине ціле, треба жити в гармонії.

На звороті карти:

Все на землі, все треба берегти —
І птаха, і звіра, і оту рослину.
Не чванься тим, що цар природи ти —
Бо врешті, ти його частина.

Б. Лепкий

2. Робота в парах.

Опрацюйте матеріал картки, дайте відповіді на запитання, застосовуючи метод «Прес»:

Я вважаю, що...

Оскільки...

Наприклад...

Отже...

❖ Чи мають тварини почуття?

❖ Чи справді твори Сетона-Томпсона навчають любові до природи?

Картка:

А чи знаєте ви, що Е. Сетон-Томпсон малював ілюстрації до своїх творів?

«Що таке бути натуралістом? Нисенітниця! Хіба це професія? — думав батько хлопчика, віддаючи його вчитися майстерності живописця в художниці, що жила неподалік. — Писати картини і продавати їх — ось справа, що заслуговує на увагу». Старший Сетон-Томпсон і не уявляв, як можна поєднати цікавість до світу тварин із талантом художника. Юний Ернест довів, що це можливо.

Першою картиною, яку він написав олією, був портрет яструба. Цього птаха, як згодом і інших звірів та пернатих, Сетон-Томпсон малював з натури, відвідуючи звіринці Лондона та Парижа. Може, саме тоді в нього виникла ідея супроводжувати оповідання про тварин малюнками на полях книг. Малював він героїв творів із великою любов'ю, теплом і гумором.

Ці ілюстрації не подобалися багатьом сучасникам письменника. Вони звинувачували його в

бажанні олюднити чотириногих мешканців лісу, стверджували, що зображення звірів, зроблені рукою художника-натураліста, передають їхній настрій, почуття, а почуттями, мовляв, тварини не наділені. Однак Сетон-Томпсон залишився вірним своїй ідеї. Відомі натуралісти Альфред Брем, Джеральд Даррелл, Джой Адамсон у своїх дослідженнях про світову фауну підтвердили його спостереження.

3. Вправа «Семантична карта героя»

Лобо — король вовків

4. Вправа «Інформаційне гроно»

Сетон-Томпсон хотів викликати співчуття до хижака, вовка.

Доведіть, що мисливець-оповідач проявляє співчуття до Лобо, захоплюється ним.

5. Вправа «Перетин сторін»

В оповіданні «Лобо» зображено протистояння людини і вовка. Як бачимо, вони схожі. Чим?

Формуємо компетентність

< Винахідливість >
< Сила >
< Воля >
< Спостережливість >
< Нескореність >
< Почуття власної гідності >
< Вірність >
< Страждання >
< Здатність любити >

6. Вправа «Якби я потрапив/ потрапила в оповідання».

7. Вправа «Який я персонаж?»

Розповідь Лобо про себе.

8. Вправа «Обери позицію».

Яке твердження найправдивіше? Аргументуйте.

Людина — підкорювач і завойовник природи.

Людина рівновелика природі.

Людина — дитя природи.

Людина — дослідник і відкривач природи.

9. Вправа «Хмарка слів».

На основі слів із хмарки складіть речення-висновок:

— Сетон-Томпсон закликає...

— Лобо нас переконує...

Висновок.

Е. Сетон-Томпсон закликає нас учитися у природі найкращих моральних якостей: мужності, шляхетності, самопожертви, боротьби за життя, сили духу, любові.

Лобо переконує нас, людей, цінувати життя, яке має сенс лише тоді, коли воно освітлене любов'ю до інших.

10. Вправа «Я так думаю».

Поясніть епіграфи:

1. «Ми з тобою однієї крові — ти і я!» (Р. Кіплінг)
2. «Треба прагнути бути людиною, незважаючи на всю жорстокість навколишнього світу». (О. Генрі).

Поетичний додаток до уроку

Краса природи – справжнє диво.
Все неповторне і живе.
Де не поглянь, скрізь так красиво:
По небу сонечко пливе,
Навколо височіють гори,
Між горами дзюрчить вода.
А ліс зелений, наче море,
І всюди казка ожива!

(Надія Красоткіна)

Хай надворі вітер грає,
Завірюха завиває,
Снігом кидає в вікно:
Се для мене все одно, –
Бо на серці весна-красна,
В ньому любки постать ясна!

(Генріх Гейне)

Пісня про вовків

Лютують і метуть,
Кружляють без доріг,
Зимові близнюки –
Хурделиця та сніг.
Пустеля снігова –
Притул усім вітрам,
Але нема й куца,

Де б притулитись нам.
Що зовні холод – брат,
А в шлунку голод – друг,
Тож від обох не жди
Нічого, крім наруг.
І третій ворог є:
Звелась рушниця, й знов
Тече на білий сніг
Червона наша кров.
Але пробитий бік
І голод – все пуста.
Ми терпимо біду,
Та вільні ж ми зате!

(Шандор Петефі)

В небі жайворонки в'ються,
Заливаються — сміються,
Грають, дзвонять цілий день,
І щебечуть, і співають,
І з весною світ вітають
Дзвоном радісних пісень.
Ось вони на землю впали,
Щось шепнули їй, сказали
І розтали знов у млі...
І щоб глянути на диво,
Виглядають полохливо
Перші проліски з землі.

(Олександр Олесь)